

EU:s handlingsplan mot narkotikahandel

Justitiedepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 744

Celexnummer 52025DC0744

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om EU:s handlingsplan mot narkotikahandel

Sammanfattning

Narkotikahandeln bedöms utgöra ett betydande och ihållande hot mot Europas säkerhet och medborgarnas hälsa. Kommissionen presenterade därför den 4 december 2025 en handlingsplan mot narkotikahandel. I handlingsplanen föreslås 19 åtgärder för att stärka EU:s motståndskraft, skydda folkhälsan och minska miljöskador samt stärka unionens kapacitet att möta den snabbt växande marknaden för syntetisk narkotika. Handlingsplanen bygger på den europeiska strategin för inre säkerhet, ProtectEU. Handlingsplanen genomför delar av de åtgärder som finns i EU:s narkotikastrategi som också presenterades den 4 december 2025.

I handlingsplanen identifieras områden där åtgärder behövs för att bekämpa den föränderliga narkotikasmugglingen, förebygga brott, stärka samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter, så som tull och polis, och rättsliga myndigheter, stärka arbetet mot syntetisk narkotika, främja forskning och innovation samt stärka partnerskap och internationellt samarbete.

Regeringen välkomnar EU:s handlingsplan mot narkotikahandel. Det krävs kraftfulla och kollektiva åtgärder eftersom de organiserade kriminella nätverken som är involverade i narkotikahandel utgör ett växande hot mot EU:s säkerhet, sociala sammanhållning och folkhälsa. Åtgärder måste vidtas för att minska den organiserade brottslighetens möjligheter att utnyttja leveranskedjor och utöka sitt inflytande genom hot, våld, korruption och infiltration av legitima

institutioner och affärsstrukturer. Regeringen bedömer att åtgärderna i handlingsplanen kan bidra till ett mer motståndskraftigt samhälle för att möta och bekämpa de allvarliga utmaningar som organiserad brottslighet medför. Att handlingsplanen tar ett brett angreppssätt på problematiken är välkommet.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I den europeiska strategin för inre säkerhet, ProtectEU, som presenterades den 1 april 2025, aviserade kommissionen förslag om en ny EU-strategi mot narkotika (COM [2025] 743), en ny rättslig ram för kontroll av narkotikaprekursorer (COM [2025] 747) och en europeisk handlingsplan mot narkotikahandel. Dessa förslag presenterades den 4 december 2025.

EU:s nuvarande narkotikastrategi gäller för 2020–2025 och innehåller även den en handlingsplan. Därutöver presenterade kommissionen den 18 oktober 2023 en färdplan för att bekämpa narkotikahandel och organiserad brottslighet för 2024–25 (COM [2023] 641).

1.2 Förslagets innehåll

I handlingsplanen konstateras att narkotikahandel utgör ett betydande och ihållande hot mot Europas säkerhet. Mer än hälften av de farligaste kriminella nätverken i EU är involverade i narkotikahandel och de utnyttjar unionens roll som konsumtionsmarknad, transitområde och produktionsplats av illegal narkotika. Smugglingsvägar och metoder för smuglingen ändras snabbt. Trots motverkande insatser ökar produktionen av syntetisk narkotika inom EU. Kriminella nätverk använder krypterad kommunikation, globala handlingsvägar, legala ekonomin, teknik som till exempel darknet, och kryptovalutor för att undvika upptäckt. Vinsterna tvättas och återinvesteras, genererar våld och ytterligare förstärker infiltrationen i den legala ekonomin. Unga och sårbara personer rekryteras ofta via sociala medier för att utnyttjas av nätverken.

Mot den bakgrunden har kommissionen föreslagit en handlingsplan som innehåller 19 åtgärder för att genomföra delar av EU:s narkotikastrategi. Åtgärderna ska genomföras 2026–2029 och kräver samordning mellan EU:s

institutioner, EU:s myndigheter och medlemsstaterna och deras nationella, regionala och lokala myndigheter. Handlingsplanen syftar också till att stärka samarbetet med civilsamhället och privata aktörer. Åtgärderna finns inom sex områden och är nedan indikerade med kursiv stil.

1. Förändrade smugglingsrutter och tillvägagångssätt

För att effektivt kunna möta föränderliga hot, ändrade smugglingsvägar och tillvägagångssätt, bör EU och medlemsstaterna sträva efter att täppa till kryphål inom sjö-, land- och lufttransporter. Att bekämpa kriminell infiltration är viktigt i detta arbete.

Bland åtgärderna i denna del finns förslaget att *polis och tull bättre ska använda sig av underrättelsebaserad information om resor* som exempelvis passageraruppgifter (PNR) liksom uppgifter i systemen för automatisk nummerplåtsigenkänning (ANPR) och förhandsinformation om gods (ACI). Vidare föreslås en *utvidgning av verksamheten vid det maritima analys- och operationscentret för narkotika, MAOC-N*. Centret samlar idag sambandsmän från polis, tull, militär och sjöfartsmyndigheter från bland annat deltagande medlemsländer och Storbritannien. Dess huvudsakliga uppdrag är att stödja upptäckt och störning av storskaliga narkotikatransporter till sjöss och med flyg. Under 2024 bidrog MAOC-N:s arbete till att 70 ton kokain beslagtogs i internationella insatser.

Frontex kapacitet föreslås i högre utsträckning kunna användas för att stödja medlemsstaterna i att upptäcka narkotikasmuggling vid EU:s yttre gränser och stärka samarbetet med Europol och andra relevanta organ. En annan åtgärd handlar om att *utveckla användningen civila och militära förmågor för att bekämpa narkotikahandel till havs*. Vidare ska effektiva åtgärder identifieras för att bekämpa att *snabbgående båtar* används i för narkotikasmuggling. Snabbgående båtar används idag för smuggling i synnerhet till Spanien, Portugal och Frankrike. Vissa medlemsstater har skärpt nationella regler kring användningen av denna typ av båtar.

Kommissionen förslår dessutom att *bygga ett offentligt-privat samarbetet mellan post- och paketföretagen och tull och polis*. Syftet är att hindra den omfattande mängd narkotika som skickas i post- och paketflödet.

2. Förebygga brottslighet och minska narkotikarelaterat våld

Det europeiska nätverket för förebyggande av brottslighet (EUCPN) ska under 2026 upprätta en *verktygslåda för att förhindra att minderåriga rekryteras till narkotikanätverken*. EU:s narkotikamyndighet (EUDA) ska utveckla arbetet för att förhindra rekrytering av minderåriga.

3. Förstärkt samarbete mellan polis, tull och rättsliga myndigheter

Samarbetet mellan polis, tull och rättsliga myndigheter föreslås stärkas genom ökat informationsutbyte i enlighet med rådande regelverk. Dessutom ska utveckling av avancerade detektionstekniker stödjas för att ge myndigheterna moderna verktyg att bekämpa brottsligheten. Brottsbekämpande myndigheters förmåga att upptäcka och ingripa mot narkotikahandel online ska stärkas.

Många dömda narkotikasmugglare fortsätter att organisera narkotikaverksamhet inifrån anstalter. Den europeiska organisationen för fängelse- och kriminalvårdstjänster (EuroPris) ska därför leda ett initiativ för att *kartlägga aktuella utmaningar och identifiera bästa praxis inom EU för att störa kriminell verksamhet i och från fängelseystemen*. Kommissionen överväger dessutom en *översyn av rådets rambeslut 2004/757/RIF av den 25 oktober 2004 om minimibestämmelser för brottsrequisit och påföljder för olaglig narkotikahandel*, utifrån den pågående utvärderingen som väntas 2026.

4. Möta hotet från syntetisk narkotika och narkotikaprekursorer

EU och medlemsstaterna bör intensifiera sina insatser för att bekämpa det växande hotet med syntetisk narkotika. För att täppa till rättsliga kryphål som utnyttjas av smugglare, har kommissionen föreslagit *en ny rättslig ram för kontroll av narkotikaprekursorer* (COM [2025] 747). Genom upprättande av en EU-omfattande ämnesdatabas för referensmaterial ska tull- och andra brottsbekämpande myndigheter dessutom få bättre förutsättningar att snabbt och *effektivt identifiera nya ämnen för att bekämpa narkotika och narkotikaprekursorer*.

För att avveckla det växande antalet illegala laboratorier för framställning av syntetisk narkotika, ska Europol och EUDA ta fram *en gemensam handbok för avveckling av laboratorier, transport av substanser och säker bortskaffning av relaterade kemikalier*.

5. Främja forskning, utveckling och innovation

I takt med att nätverk för narkotikasmuggling i allt större utsträckning utnyttjar ny teknik och krypterad kommunikation, blir behovet av säkerhetslösningar som kan matcha nätverkens flexibilitet alltmer avgörande. Kommissionen ska inleda ett samordnat arbete för att identifiera de mest brådskande tekniska och operativa behoven i kampen mot organiserad brottslighet, inklusive narkotikasmuggling. Analysen kommer att *främja dialogen med säkerhets- och teknikindustrin genom att anpassa forskning och utveckling till operativa behov för att bekämpa narkotikahandeln*.

6. Stärka internationella samarbeten och partnerskap

För att bekämpa organiserade kriminella nätverk bör EU och dess medlemsstater leda ett samordnat gränsöverskridande svar i nära samarbete med internationella partner. Både strategiskt och operativt samarbete med viktiga tredjeländer är avgörande för att slå ut de mest hotfulla narkotikasmugglande nätverken. Samarbete ska genomgående tillämpa ett människorättsbaserat arbetssätt, som främjar full efterlevnad av folkrätten, inklusive principerna om jämlikhet och icke-diskriminering.

EU kommer att undersöka möjligheter till nya *dialoger med andra prioriterade tredje länder och regioner* som i hög grad påverkas av de negativa konsekvenserna av narkotikahandel. Därigenom kan det strategiska och operativa samarbetet förbättras. Vidare ska kommissionen undersöka partnerskap med flera aktörer i länder *utanför unionen*, för att *stärka motståndskraften mot narkotikahandel i hamnar och längs handelsvägar*.

Slutligen föreslås det internationella samarbetet stärkas genom att *utöka gemensamma utredningar och förbättra underrättelsesamarbetet i viktiga tredje länder*. Det ska bland annat göras genom att skapa särskilda utredningsenheter och gemensamma analys- och samordningscenter i viktiga tredjeländer.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig påverkar inte gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet i sig har inga budgetära konsekvenser. När konkreta lagförslag presenteras avser regeringen att återkomma med konsekvensanalys, inklusive en analys av de budgetära konsekvenserna.

Eventuella kostnader som förslagen kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67).

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar EU:s handlingsplan mot narkotikahandel. Det krävs kraftfulla och hållbara åtgärder eftersom de organiserade kriminella nätverken som är involverade i narkotikahandel utgör ett växande hot mot EU:s säkerhet, sociala sammanhållning och folkhälsa. Åtgärder behöver vidtas för att minska den organiserade brottslighetens möjligheter att utnyttja leveranskedjor och utöka sitt inflytande genom hot, våld, korruption och infiltration av legitima institutioner och affärsstrukturer.

Ett helhetsperspektiv på samhällsnivå är avgörande för att effektivt bekämpa organiserad brottslighet. Samordning krävs därför mellan EU:s institutioner, byråer, medlemsstater och deras nationella, regionala och lokala myndigheter. Det är också viktigt att stärka samordningen och partnerskapen med civilsamhället och privata aktörer.

De åtgärder som föreslås i handlingsplanen kan bidra till utvecklad strategisk, underrättelsebaserad och operativ styrka med fokus på förebyggande arbete, digital motståndskraft och internationellt samarbete. Till åtgärder som regeringen särskilt välkomnar hör insatser för att förebygga att barn och yngre rekryteras till de kriminella nätverken samt det narkotikarelaterade våldet. Åtgärder för att stärka de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att effektivt bekämpa brottsligheten är viktiga, inte minst för att möta myndigheternas tekniska och operativa behov i kampen mot organiserad brottslighet. Samarbetet med andra aktörer i samhället är också avgörande, såsom med post- och pakettleverantörer för att bekämpa handeln med narkotika. Strävan att täppa till kryphål inom sjö-, land- och lufttransporter

liksom att stärka samarbetet med länderna utanför EU, i enlighet med folkrätten, är också centralt. Det är också viktigt att arbetet fördelas mellan EU:s myndigheter och byråer i enlighet med deras mandat och tilldelade budget samt att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna respekteras.

Regeringen bedömer att åtgärderna i handlingsplanen kan bidra till ett mer motståndskraftigt samhälle, skydda folkhälsan, minska miljöskador och stärka unionens kapacitet att möta den snabbt växande marknaden för syntetiska narkotika. Samhället kan därmed bättre möta och bekämpa de allvarliga utmaningar som organiserad brottslighet medför.

Sverige driver samtidigt en generell budgetrestriktiv hållning. Eventuella ökade utgifter på EU-budgeten ska finansieras genom omprioritering inom den fleråriga budgetramen. Regeringen anser vidare att det är viktigt att åtgärder som följer av handlingsplanen genomförs på ett kostnadseffektivt sätt som drar nytta av existerande strukturer och insatser. De konkreta lagförslag som följer av meddelandet kommer att behöva granskas avseende såväl budgetära som andra konsekvenser. Regeringen återkommer till riksdagen med närmare ståndpunkter när de konkreta förslagen presenteras.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte relevant för ett meddelande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Inte relevant för ett meddelande.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

EU:s narkotikahandlingsplan kommer att diskuteras i rådsstrukturen under våren. Konkreta lagförslag och andra åtgärder ska presenteras av kommissionen 2026–2030.

4.2 Fackuttryck och termer

ACI	Förhandsinformation om gods
ANPR	System för automatisk nummerplåtsigenkänning
MAOC-N	Maritime Analysis and Operations Centre – Narcotic är ett europeiskt samarbetscenter baserat i Lissabon, inriktat på att bekämpa narkotikasmuggling till havs och i luften. Det gemensamt initiativ av flera EU-länder men även Storbritannien. Sverige deltar inte i samarbetet.
PNR	Passenger Name Record. Uppgifter som samlas in i samband med bokning av flygresor, i enlighet med direktiv 2016/681 om användning av passageraruppgiftssamlingar (PNR-uppgifter) för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet.
Prekursorer	Narkotikaprekursorer är kemiska ämnen som kan användas vid olaglig tillverkning av narkotika.
Syntetisk narkotika	Syntetisk narkotika är ett samlingsnamn för kemiskt framställd narkotika. Exempelvis syntetiska cannabinoider, syntetiska katinoner (mefedron), syntetiska opioider (fentanylaloger och metonitazen) och bensodiazepinliknande syntetisk narkotika.